

[4008] – 301

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (Compulsory)
EP - 301 : Personality
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Discuss the cognitive perspective of personality given by Kelly.
 - 2) Describe the assessment techniques used by Sigmund Freud.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Define personality and describe the nature of personality.
 - 2) Explain the big-five theory in detail.
3. Answer **any two** in **250** words each. **20**
 - 1) Differentiate between nomothetic and idiographic approaches.
 - 2) Explain the issues in social desirability.
 - 3) Differentiate between meta needs and deficit needs.
 - 4) What is style of life ? Describe the basic styles of life proposed by Adler.
4. Write short notes on **any four** in **100** words **each**. **20**
 - 1) Functional autonomy
 - 2) Dispositional theory
 - 3) Constructive alternativism
 - 4) Person-situation interaction
 - 5) Biological basis of personality put forth by Eysenck
 - 6) Basic weakness in psychosocial development.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. 20
 - 1) केली यांनी सांगितलेल्या व्यक्तिमत्वविषयक बोधनिक दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
 - 2) सिगमंड फ्रॉईड यांनी वापरलेली मूल्यनिर्धारण तंत्रे वर्णन करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. 20
 - 1) व्यक्तिमत्वाची व्याख्या सांगा आणि व्यक्तिमत्वाचे स्वरूप वर्णन करा.
 - 2) बृहद्-पंच प्रारूप सविस्तर स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दात लिहा. 20
 - 1) व्यक्तिसापेक्ष आणि नियमसापेक्ष दृष्टिकोनातील फरक सांगा.
 - 2) सामाजिक वांछिततेतील मुद्दे स्पष्ट करा.
 - 3) 'मेटा नीडस्' आणि 'डेफिसिट नीडस्' यातील फरक सांगा.
 - 4) जीवनशैली म्हणजे काय ? अँडलर यांनी सांगितलेल्या मूलभूत जीवनशैली वर्णन करा.
4. कोणत्याही चारवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. 20
 - 1) कार्यात्मक स्वायत्तता
 - 2) वृत्ति सिद्धांत
 - 3) रचनात्मक प्रत्यावर्तनवाद
 - 4) व्यक्ति-परिस्थिती आंतरक्रिया
 - 5) आयझाईक यांनी सांगितलेले व्यक्तिमत्वाचे जैविक आधार
 - 6) मनोसामाजिक विकासातील मूलभूत त्रुटी.

[4008] – 304

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (Optional) (Industrial Psychology) Gr.B
EP : 320 : Personnel Psychology (2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
- 1) What is job analysis ? Point out importance and uses of job analysis. Evaluate steps and methods of job analysis.
 - 2) Describe selection as a process. Mention different devices used for selection. Evaluate performance simulation and assessment centre as methods of selection.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
- 1) What is performance appraisal ? Point out the objectives of performance appraisal. Discuss different measures of appraisal in the light of these objectives.
 - 2) What is personnel psychology ? Point out the functions of personnel psychologist and discuss current practices and emerging trends in personnel psychology.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
- 1) Explain systems view of personnel psychology.
 - 2) What is job evaluation ? Discuss different techniques of job evaluation.
 - 3) Explain the recruitment as a process and describe its different sources.
 - 4) What is meant by 360° appraisal ? How to communicate appraisal results ?

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- 1) Scope of personnel psychology
- 2) Competency mapping
- 3) Job description and job identification
- 4) Criteria for managerial effectiveness
- 5) Use of references as selection method
- 6) Distortions in appraisal process.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा :

२०

- १) कार्य-विश्लेषण म्हणजे काय ? कार्य-विश्लेषणाचे महत्व व उपयोग विशद करा. कार्य विश्लेषणाचे टप्पे व विविध पद्धतींचे मूल्यमापन करा.
- २) निवड पद्धतीची एक प्रक्रिया म्हणून वर्णन करा. निवड करण्यासाठी उपयोगी पडणाऱ्या वेगवेगळ्या तंत्रांचा निर्देश करा. गुणमापन केन्द्र व कार्य-निष्पादनाची प्रतिरूप तंत्रे यांचे निवड पद्धती म्हणून मूल्य मापन करा.

२. कोणत्याही एकाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा :

२०

- १) कार्य-निष्पादन मूल्यांकन म्हणजे काय ? कार्य-निष्पादन मूल्यांकनाची उद्दिष्ट्ये काय आहेत ? या उद्दिष्ट्यांच्या पार्श्वभूमीवर विविध मापन तंत्रांची चर्चा करा.
- २) कर्मचारी मानसशास्त्र म्हणजे काय ? कर्मचारी मानसशास्त्राची विविध कार्ये स्पष्ट करून कर्मचारी मानसशास्त्रातील सद्यकालीन पद्धती व उदयोन्मुख प्रवाहांची चर्चा करा.

३. कोणतेही दोन उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दात लिहा : २०
- १) कर्मचारी मानसशास्त्रातील संरचनात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - २) कार्य-मूल्यमापन म्हणजे काय ? कार्य-मूल्यमापनाच्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.
 - ३) भरती प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण करा. तिच्या विविध उगम स्थानांचे वर्णन करा.
 - ४) ३६०° अंश मूल्यांकन म्हणजे काय ? तिच्या फलितांचे संप्रेषण कसे करावे ?
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : २०
- १) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याप्ती
 - २) क्षमता-लेखन
 - ३) कार्य-वर्णन व कार्यत्तादात्मीकरण
 - ४) व्यवस्थापकाच्या परिणाम कारकतेचे निकष
 - ५) कार्य कुशलते बाबतच्या प्रशस्तिपत्रकाची कर्मचारी निवडी साठी उपयोगीता.
 - ६) मूल्यांकन प्रक्रियेतील विरूपण.
-

[4008] – 305

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
Gr.B. (Optional) (Industrial Psychology) (2008 Pattern)
EP 321 : Organizational Behaviour

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Define organizational culture. Explain its types. Discuss the dimensions of organization culture.
 - 2) What do you mean by leadership ? Elaborate its nature. Evaluate the path-goal model of leadership.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Critically evaluate the VIE model of motivation. How can managers apply this model at work-place ?
 - 2) Why does the need for employee counselling arise ? Describe in depth the process of employee counselling.
3. Answer **any two** in **250** words **each**. **20**
 - 1) Explain the collegial and systems model of OB.
 - 2) Elaborate Alderfer theory of motivation. Compare it with McClelland's view of motivation.
 - 3) What is 'Substitutes' and enhancers for leadership concept ? Explain.
 - 4) Elucidate any two strategies of conflict resolution.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- 1) Forces of OB
- 2) Porter and Lawler model of motivation
- 3) Behavioural approach to leadership
- 4) Grapevine communication – Merits and Demerits
- 5) Hackman and Oldham's model of motivation
- 6) Employee empowerment.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

- १) संघटनात्मक संस्कृतीचे व्याख्या सांगा. संस्कृतीचे प्रकार स्पष्ट करा. संघटनात्मक संस्कृतीच्या विविध पैलूंची चर्चा करा.
- २) नेतृत्व म्हणजे काय ? त्याचे स्वरूप विशद करा. नेतृत्व विषयक 'पथ-ध्येय' या प्रारूपाचे मूल्यमापन करा.

२. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा.

२०

- १) 'प्रेरणा' विषयक (VIE) प्रारूपाचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा. व्यवस्थापक या प्रारूपाचा कामाच्या ठिकाणी कसा उपयोग करू शकतील?
- २) 'कर्मचारी समुपदेशनाची आवश्यकता का निर्माण होते ? कर्मचारी समुपदेशनाची प्रक्रियेविषयी सखोल वर्णन करा.

३. कोणत्याही दोहोंची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- १) संघटनात्मक वर्तनाचे 'सामुहिकता' व संरचनात्मक प्रारूपे स्पष्ट करा.
 - २) प्रेरणा विषयक 'अेल्डरफर' यांचा सिद्धांत विशद करून त्याची मॅकलेलॅंड यांच्या प्रेरणाविषयक सिद्धांताशी तुलना करा.
 - ३) नेतृत्व या संकल्पनेसाठी पर्यायी व गुणसंवर्धक काय ठरू शकते ? स्पष्ट करा.
 - ४) संघर्ष निवारणाच्या कोणत्याही दोन तंत्रांचे सविस्तर विवेचन करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
- १) संघटना वर्तनावर प्रभाव पाडणारे घटक
 - २) पॉटर व लॉलर यांचे प्रेरणा विषयक प्रारूप
 - ३) नेतृत्वाविषयक वर्तनवादी दृष्टिकोन
 - ४) अनधिकृत संप्रेषण: गुण आणि दोष
 - ५) हॅकमन् व ओल्डहॅम् यांचे 'प्रेरणा' विषयक प्रारूप
 - ६) कर्मचाऱ्यांचे सबलीकरण.

[4008] – 307

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (2008 Pattern)
Counselling Psychology (Gr-C)
EP-331 : Counselling Skills and Approaches (Optional)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Explain creating communication in counselling with suitable examples.
 - 2) Describe in detail the challenging skills in counselling.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Discuss various psychoanalytical techniques used in counselling.
 - 2) Discuss in detail , various concepts in transactional analysis.
3. Answer **any two** in **250** words **each**. **20**
 - 1) Explain the concept of bodily communication and main forms of bodily communication.
 - 2) As a counsellor how you will identify your clients unhelpful thinking ?
 - 3) Evaluate person-centred therapy.
 - 4) Explain ‘WDEP’ system from reality therapy.
4. Write short notes on **any four** in **100** words **each**. **20**
 - 1) Creating Explanations
 - 2) Referral skills
 - 3) Self control techniques
 - 4) Ego states
 - 5) Existential vacuum
 - 6) Importance of defence mechanism.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी पहावी.

1. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : २०
 - 1) समुपदेशनातील 'संप्रेषण निर्माण करणे' म्हणजे काय ते सुयोग्य उदाहरणांच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.
 - 2) समुपदेशनातील आव्हानात्मक कौशल्ये सविस्तर वर्णन करा.
2. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : २०
 - 1) समुपदेशनात वापरल्या जाणाऱ्या मनोविश्लेषणात्मक तंत्रांची चर्चा करा.
 - 2) आंतरक्रिया विश्लेषणातील विविध संकल्पनांची सविस्तर चर्चा करा.
3. खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दात लिहा : २०
 - 1) देहबोलीची संकल्पना स्पष्ट करा. देहबोळीतील विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) एक समुपदेशक म्हणून लाभार्थीचे निरूपयोगी विचार तुम्ही कसे ओळखाळ ?
 - 3) व्यक्ति-केंद्रित उपचार पद्धतीचे मूल्यमापन करा.
 - 4) 'डब्ल्यू डी इ पी' प्रणाली हा वास्तवतावादी उपचारपद्धतीचा भाग म्हणून स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : २०
 - 1) स्पष्टीकरणे निर्माण करणे
 - 2) संदर्भ कौशल्ये
 - 3) स्व-नियंत्रण तंत्रे
 - 4) अहम्च्या अवस्था
 - 5) अस्तित्वाची पोकळी
 - 6) संरक्षण यंत्रणांचे महत्व.

[4008] – 406

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) Counselling Psychology (Gr.C.)
EP-430 : Guidance and Career Counselling
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Define career counselling. Discuss career counselling in relation to process of human development.
 - 2) Discuss in detail career counselling in non-school settings.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Explain in detail Holland's theory of vocational personality and work environment.
 - 2) Discuss in detail Group counselling.
3. Answer **any two** in **250** words. **20**
 - 1) Explain in brief present trends in career counselling.
 - 2) Evaluate supers theory of career development.
 - 3) Explain in brief individual counselling.
 - 4) Explain the role of career interest in career planning.
4. Write short notes on **any four** in **100** words. **20**
 - 1) Self discovery as a stage of career counselling.
 - 2) Social learning approach.
 - 3) Behavioral theory of career counselling.
 - 4) Career counselling at higher education level.
 - 5) Life span and life space.
 - 6) Career alternatives.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. 20
 - 1) करिअर समुपदेशनाची व्याख्या द्या. मानवी विकास प्रक्रियेशी संबंधीत करिअर समुपदेशनाची विस्तृत चर्चा करा.
 - 2) शाला-बाह्य परिस्थितीतील करिअर समुपदेशनाची सविस्तर चर्चा करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. 20
 - 1) कार्य परिवेश आणि व्यावसायिक व्यक्तिमत्त्व यासंदर्भातील हॉलंडचा सिद्धान्त सविस्तर स्पष्ट करा.
 - 2) समुह समुपदेशनाविषयी सविस्तर चर्चा करा.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दात लिहा. 20
 - 1) करिअर समुपदेशनातील मद्यकालीन/वर्तमान कल थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - 2) करिअर विकासविषयक सुपर यांच्या सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
 - 3) व्यक्तिगत समुपदेशन थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - 4) करिअर योजनेतील करिअर अभिरुचीची असणारी भूमिका स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही चारंवर प्रत्येकी १०० शब्दात टिपा लिहा. 20
 - 1) स्व-शोधन एक करिअर समुपदेशनाची अवस्था
 - 2) सामाजिक अध्ययन दृष्टिकोन
 - 3) करिअर समुपदेशनविषयक वर्तनीक सिद्धान्त
 - 4) उच्च शिक्षण पातळीवरील करिअर समुपदेशन
 - 5) जिवन कक्षा व जिवन अवकाश (Life space)
 - 6) करिअर पर्याये.

[4008] – 407

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) Counselling Psychology (Gr.C)
EP-431 : Areas of Counselling
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **(20)**
 - 1) Discuss in detail characteristics, causes and treatment of emotionally disturbed children.
 - 2) What are the causes of occupational stress ? How counselling is provided in occupation context.

2. Answer **any one** in **500** words : **(20)**
 - 1) Discuss the types of mentally challenged. Explain in brief the treatment for mentally challenged.
 - 2) What is pretest and post test counselling ? Which important aspect does the counsellor tackle in pre and post test counselling ?

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **(20)**
 - 1) Explain types of learning disabilities.
 - 2) Discuss issues related to women counselling.
 - 3) Describe counselling for HIV AIDS.
 - 4) Explain retirement counselling.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each**. (20)

- 1) ADHD
- 2) Types of physical handicapped
- 3) Suicide
- 4) Occupational stress treatments
- 5) Down syndrome retardation
- 6) Different counselling situations in HIV AIDS.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
 ii) *सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.*
 iii) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **500** शब्दात लिहा. (20)

- 1) भावनिकदृष्ट्या प्रस्त बालकांची वैशीष्ट्ये, कारणे तसेच त्यांवरील उपचारांची सविस्तर चर्चा करा.
- 2) व्यावसायिक ताणतणावाची कारणे कोणती ? व्यावसायिक क्षेत्रात या संदर्भात समुपदेशन कसे दिले जाते ?

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **500** शब्दात लिहा : (20)

- 1) मानसिक दृष्ट्या आव्हानात्मक बालकांचे (मेंटली चॅलेंजड) प्रकारांची चर्चा करा. त्यांसाठीचे उपचार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 2) पूर्वचाचणी समुपदेशन व उत्तरचाचणी समुपदेशन म्हणजे काय ? पूर्वचाचणी व उत्तरचाचणी समुपदेशनातील कोणती अंगे समुपदेशक हाताळतो.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे सुमारे **250** शब्दात लिहा : (20)

- 1) अध्ययन अक्षमतांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- 2) स्त्रि-समुपदेशन विषयक विविध वाद स्पष्ट करा.
- 3) एचआयव्ही एड्स ग्रस्त संबंधीत समुपदेशनाचे वर्णन करा.
- 4) सेवानिवृत्ती विषयक समुपदेशन स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर 100 शब्दात टिपा लिहा :

(20)

- 1) अवधान त्रुटीपुरकता अतिचंचलता विकृती (ADHD)
 - 2) शारीरीक विकलांगाचे प्रकार.
 - 3) आत्महत्या
 - 4) व्यावसायीक ताणतणाव : उपचार
 - 5) डाऊन लक्षणपुंज मतिमंदत्व
 - 6) एचआयव्ही एड्स संदर्भातील विविध समुपदेशन परिस्थिती.
-

[4008] – 101

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (Compulsory)
EP 101 : Cognitive Processes
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B : 1) Attempt **all** questions as per the options given to each question
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**
 - a) Define Cognitive Psychology and describe the various research methods used in it.
 - b) Explain attention and elucidate the different theories of selective attention.
2. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**
 - a) What is meant by language comprehension ? Elaborate the theories of word recognition.
 - b) What is a problem ? Explain its types and describe the factors aiding problem solving.
3. Answer **any two** of the following in about **250** words each : **20**
 - a) What is cognitive revolution ? Explain the factors leading to it.
 - b) Discuss the nature and basic concepts used in psychophysics.
 - c) Explain the major features of speech perception.
 - d) Evaluate the methods used to measure creativity.
4. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words each : **20**
 - a) Hueristics
 - b) Information processing approach to cognitive psychology
 - c) Extra-sensoring perception
 - d) Developing reading ability
 - e) Computer simulation
 - f) Writing as a cognitive task.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- अ) बोधनिक मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. बोधनिक मानसशास्त्रात वापरल्या जाणाऱ्या विविध संशोधन पद्धतींचे वर्णन करा.
- ब) अवधानाची व्याख्या लिहा. वेचक अवधान विषयक भिन्न सिद्धांतांचे विवेचन करा.
२. खालीलपैकी एका प्रश्नांचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- अ) भाषा आकलन म्हणजे काय ? शब्द प्रत्यभिज्ञानाच्या सिद्धांतांची सविस्तर चर्चा करा.
- ब) समस्या म्हणजे काय ? समस्येचे प्रकार सांगून समस्या-परिहाराला सहाय्यभूत ठरणाऱ्या घटकांचे स्पष्टीकरण करा.
३. खालीलपैकी दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी साधारण २५० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- अ) बोधनिक क्रांती म्हणजे काय ? त्यास कारणीभूत ठरणाऱ्या घटकांचे स्पष्टीकरण करा.
- ब) मनोभौतिकीचे स्वरूप सांगून मनो भौतिकीत वापरल्या जाणाऱ्या मूलभूत संकल्पनांची चर्चा करा.
- क) वाचा संवेदनाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) सर्जनशीलतेच्या मापनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या पद्धतींचे मूल्यमापन करा.
४. कोणत्याही चारांवर संक्षिप्त टीपा लिहा. २०
- अ) नवगामी तंत्रे
- ब) बोधनिक मानसशास्त्रातील माहिती-प्रक्रियण दृष्टिकोन
- क) अर्तींद्रिय संवेदन
- ड) वाचनक्षमता विकसन
- इ) संगणक प्रतिलिपण
- फ) लेखन, एक बोधनिक कार्य

[4008] – 102

**M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (New)
EP 102 : Psychological Testing - Theory
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B.: 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Define Psychological Testing. Explain the characteristics of a standardized psychological test.
 - 2) Elaborate the various basic statistical concepts in Psychological testing.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Define reliability. Explain in detail the types of reliability.
 - 2) Define validity. Explain the criterion validation procedures.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
 - 1) Elaborate the different issues in test construction.
 - 2) Explain developmental norms.
 - 3) Explain split half reliability.
 - 4) Elaborate construct identification procedures.
4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
 - 1) Examine influence on test performance.
 - 2) Issues in test administration.
 - 3) Uses of reliability information.
 - 4) Use of computers in the interpretation of test scores.
 - 5) Dependence of reliability on the sample tested.
 - 6) Validity coefficient.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- १) मानसशास्त्रीय चाचण्यांची व्याख्या लिहा. प्रमाणीकृत मानसशास्त्रीय चाचणीची वैशिष्ट्ये लिहा.
 २) मानसशास्त्रीय चाचण्यांसाठी आवश्यक विविध मुलभूत सांख्यिकीय संकल्पनांवर सविस्तर चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- १) विश्वसनीयतेची व्याख्या लिहा. विश्वसनीयतेच्या विविध प्रकारांवर सविस्तर चर्चा करा.
 २) यथार्थतेची व्याख्या लिहा. निकषसंदर्भा यथार्थता पद्धतींवर लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- १) चाचणी निर्मितीतील विविध प्रश्न सविस्तर लिहा.
 २) वैकसिक मानदंड विषयक चर्चा करा.
 ३) द्विखंड विश्वसनीयता बाबत लिहा.
 ४) सिद्धांत कल्पना शोधन पद्धतीं विषयी चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची प्रत्येकी १०० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- १) चाचणी निर्वर्तनावरील परिक्षकाचा प्रभाव.
 २) चाचणी वापरातील प्रश्न.
 ३) विश्वसनीयता माहितीचे उपयोग.
 ४) चाचणीवरून प्राप्त गुणांकाचे स्पष्टीकरण करताना संगणकाचा वापर.
 ५) विश्वसनीयतेचे परिक्षित नमुन्यावरील अवलंबन.
 ६) यथार्थता गुणांक.

[4008] – 103

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP 103 : Statistical Methods
(2008 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks : 80

- Instructions :** i) *All questions are compulsory.*
ii) *All questions carry equal marks.*
iii) *Use of statistical tables and calculators is allowed.*

1. Answer in **500** words (**any one**) : **20**

A) i) State the characteristics of normal distribution curve.

ii) Given a normal distribution with a mean of 20 and SD of 4, what percentage of cases will lie above 22 score ?

B) Calculate rank order correlation (P) from the following data :

Individuals	Score X	Score Y
A	20	40
B	32	60
C	17	33
D	12	24
E	20	37
F	23	40
G	38	58
H	14	44

N =

P.T.O.

2. Answer in **500** words (**any one**) :

20

A) The following are error scores on psychomotor test for four groups of equal subjects tested under four experimental conditions :

Group I	Group II	Group III	Group IV
4	9	2	7
5	10	2	7
1	9	6	4
0	6	5	2
2	6	2	7

Apply the analysis of variance to test the null hypothesis.

B) Find the correlation coefficient between the following two sets of scores using Pearson's product moment method.

Individuals	I.Q. 'X'	Academic achievement
A	122	82
B	116	78
C	111	74
D	105	80
E	112	72
F	127	68
G	120	78
H	108	64

N =

3. Answer in **250** words **each** (**any two**) :

20

- Disuss the characteristics, assumptions and limitations of Biserial correlation.
- State the difference between the correlation coefficient and regression.
- What do you mean by measures of central tendency ? State the measures of central tendency and its properties (uses).
- Describe the underlying assumptions, uses and limitations of Chi-Square test.

4. Write short notes in **100** words **each** (any four) :

20

- Concept of standard error.
- Meaning and purpose of covariance.
- Tetrachoric correlation.
- The Mann-Whitney U test.
- The concept of probability.
- Meaning of the percentile and percentile rank.

मराठी रूपांतर

सूचना: i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

iii) सांख्यिकी तक्ता व गणक यंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

1. कोणत्याही एका प्रश्नांचे **500** शब्दात उत्तर लिहा :

20

A) i) प्रसामान्य वितरण वक्र वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

ii) मध्य = 20 व प्रमाण विचलन = 4 असलेल्या प्रसामान्य वितरणात किती प्रतिशत केसेस 22 गुणांकाच्या पुढे पडतील ?

B) खालील प्रदत्तावरून गुणानुक्रम सहसंबंध काढा.

व्यक्ती	प्राप्तांक X	प्राप्तांक Y
A	20	40
B	32	60
C	17	33
D	12	24
E	20	37
F	23	40
G	38	58
H	14	44

N=

2. कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा :

20

अ) समतुल्य प्रयुक्त गटांना चार प्रकारच्या प्रायोगिक अवस्थांमध्ये मनोकारक चाचणी दिली असता त्यांनी प्राप्त केलेले प्रमाद गुणांक खालील प्रमाणे आहेत.

गट १	गट २	गट ३	गट ४
4	9	2	7
5	10	2	7
1	9	6	4
0	6	5	2
2	6	2	7

प्रचरण विश्लेषणाद्वारा अभेद अभ्युपगम तपासा.

ब) पिअरसन गुणाकार परिबल वापरून खालील दोन गुणांक संचांमधिल सहसंबंध गुणांक काढा.

व्यक्ती	प्राप्तांक (बुद्धिगुणांक) X	प्राप्तांक (शै.संपादन) Y
A	122	82
B	116	78
C	111	74
D	105	80
E	112	72
F	127	68
G	120	78
H	108	64

N =

3. उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) : **20**

अ) द्विश्रेणी सहसंबंध पद्धतीची वैशिष्ट्ये गृहितके आणि मर्यादा यांची चर्चा करा.

ब) सहसंबंध गुणांक आणि समाश्रयणातील भेद सांगा.

क) 'मध्यवर्ती प्रवृत्ति मापे' चा अर्थ सांगा. मध्यवर्ती प्रवृत्ती मापनांची नावे लिहा आणि त्यांची वैशिष्ट्ये (उपयोग) सांगा.

ड) काय वर्ग चाचणीत (x^2) अंतर्भूत गृहितके, उपयोग आणि मर्यादांचे वर्णन करा.

4. प्रत्येकी **100** शब्दांत टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : **20**

अ) प्रमाद दोष संकल्पना

ब) सहप्रचरणाचा अर्थ आणि उद्देश्य

क) चतुष्कोष्टक सहसंबंध

ड) मॅन-विटनी यु चाचणी

इ) संभाव्यता संकल्पना

फ) शतमक आणि शतमकी गुणानुक्रमाचा अर्थ.

[4008] – 201

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP 201 : Learning and Memory
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B : i) Attempt **all** questions as per the options given to **each** question.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer **any one** of the following in about **500** words. **20**
 - a) What is meant by radical behaviourism ? Explain the basic principles of operant conditioning and discuss with examples the processes of shaping, chaining and behaviour modification.
 - b) Differentiate between STM and LTM . Explain and describe fully encoding storage and retrieval as three stages of LTM.
2. Answer **any one** of the following in about **500** words. **20**
 - a) Explain social - cognitive perspective on learning point out the importance of observational learning and modeling in human life with examples.
 - b) What is sensory memory ? Point out how memory improvement techniques help in the facilitation of short-term and long-term memory.
3. Answer **any two** of the following in about **250** words **each**. **20**
 - a) Define memory. Describe with examples different types of memory.
 - b) Discuss Rumelhart and McClelland's connectionistic model of memory.
 - c) Figure out the brain areas and discuss their role in speech-mechanism.
 - d) State various studies which point out the role of brain in learning and conditioning.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words each. **20**
- Hebb's concept of cell assembly.
 - Flashbulb memory.
 - Alzheimer's disease.
 - Hippocampus and memory.
 - Short term memory and primacy-finality effect.
 - Levels of processing view of memory.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दात उत्तर लिहा. **२०**
- सुधारणात्मक वर्तनवाद म्हणजे काय ? साधनात्मक मानसशास्त्राची मूलतत्त्वे स्पष्ट करून वर्तन आकार बद्धता, वर्तनशृंखलांची बांधणी आणि वर्तनात्मक परिवर्तन या प्रक्रियाची उदाहरणा सहित चर्चा करा.
 - अल्पकालीन व दीर्घकालीन स्मृती मधील फरक सांगा. दीर्घकालीन स्मृती प्रक्रियेतील संकेतन् साठवण व आठवण (प्रत्यानयन) या तीन टप्प्यांचे तपशीला सहित वर्णन व स्पष्टीकरण करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. **२०**
- अध्ययनातील सामाजिक -बोधनात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा. मानवी जीवनातील निरीक्षणात्मक अध्ययन आणि प्रतिरूप अनुसरण यांचे महत्त्व उदाहरणांसहित स्पष्ट करा.
 - सांवेदनिक स्मृती म्हणजे काय ? अल्पकालीन व दीर्घकालीन स्मृती समृद्ध करण्यासाठी कोणत्या वेगवेगळ्या स्मृति सुधारक तंत्रांचा कसा उपयोग होतो ते स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दात लिहा. २०
- अ) स्मृतीची व्याख्या द्या. स्मृतीच्या विविध प्रकारांचे वेगवेगळ्या उदाहरणांच्या सहाय्याने वर्णन करा.
- ब) रूमेलहार्ट व मॅक्क्लेलँड यांच्या स्मृतिविषयक अनुबंधात्मक प्रारूपाची चर्चा करा.
- क) आकृती सह मेंदूच्या विविध भागांचा वाचिक यंत्रणे (वाचा-यंत्रणा) मधील सहभाग स्पष्ट करा.
- ड) मेंदूच्या विविध क्षेत्रांचा अध्ययन आणि अभिसंधान या मधील सहभाग संशोधन अभ्यासांच्या द्वारे विशद करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दात संक्षिप्त टीपा लिहा : २०
- अ) हेब् ची पेशी-समुच्चय संकल्पना
- ब) फ्लॅश-बल्ब स्मृति
- क) अल्झीमर चा आजार
- ड) हिप्पोकॅम्पस् आणि स्मृती
- इ) अल्पकालीन स्मृती आणि प्राथम्यता-सनिद्धकालीनता परिणाम
- फ) स्मृती विश्लेषणाच्या पातळ्या.

[4008] – 202

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP – 202 : Psychological Testing : Applications
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : I) All questions are compulsory.
II) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Explain the nature of MMPI test. Which aspects of personality are measured by this test ? State the difference between this test and California Personality Test ? Point out its application in clinical setting.
 - 2) Explain the concept of multiple aptitude test. State the dimensions which are measured with the help of GATB. Discuss how the test can be utilized for counseling.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Explain the nature of Bhatia's Battery of Intelligence Test. State the difference between Weschler Intelligence scale for children and Bhatia's Battery of Intelligence. Discuss its application in educational setting.
 - 2) Explain in detail the various situational tests used in employee selection with special reference to games, role play and in basket exercises.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain the concept of projective test. Discuss any two projective tests with its application.
 - 2) What is measured by MBTI ? State its application in counseling setting.
 - 3) What is ability test ? Explain Malin's Intelligence Test.
 - 4) Explain the concept of adjustment test, with reference to Bell's Adjustment Inventory.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- 1) SAT
- 2) NEO-PI-R
- 3) Concept of base rates and hit rates
- 4) EPPS
- 5) HSPQ
- 6) STAI.

मराठी रूपांतर

- सूचना:** १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण.

१. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही एक) :

२०

- १) MMPI चाचणीचे स्वरूप स्पष्ट करा. प्रस्तूत चाचणी द्वारे व्यक्तिमत्त्वाच्या कोणत्या पैलूचे मापन करता येते ? प्रस्तूत MMPI व California Personality / चाचणीतील भेद नमुद करा व चिकित्सालयीन कार्यक्षेत्रातील MMPI चे उपयोजन लिहा.
- २) बहुविध-अभिक्षमता चाचणी संकल्पना स्पष्ट करा. GATB या चाचणी द्वारे मापनीय परिमिती नमुद करा व प्रस्तूत चाचणीचा उपयोग समुपदेशनासाठी कशा प्रकारे होतो याची चर्चा करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही एक) :

२०

- १) भाटिया यांच्या बुद्धिमापन चाचणीसंचाचे स्वरूप स्पष्ट करा. वेवस्तर यांची बालकांसाठीची बुद्धिमत्ता चाचणी व भाटिया यांच्या बुद्धिमापन चाचणीतील भेद नमुद करा. प्रस्तूत चाचणीचे शैक्षणिक कार्यक्षेत्रातील उपयोजना संदर्भात चर्चा करा.
- २) कर्मचारी निवडीसाठी उपयोगात येणाऱ्या व खेळ, भूमिका वठविणे व इनबास्केट अभ्यासाशी संबंधित विविध प्रासंगिक चाचण्यांचे सविस्तर स्पष्टिकरण करा.

३. २५० शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही दोन) :

२०

- १) प्रक्षेपण चाचणी संकल्पना स्पष्ट करा. कोणत्याही दोन प्रक्षेपण चाचण्यांची उपयोजनासह चर्चा करा.
- २) MBTI द्वारे कशाचे मापन केले जाते ? समुपदेशन कार्यक्षेत्रातील प्रस्तूत चाचणीचे उपयोजन नमुद करा.
- ३) क्षमता चाचण्या म्हणजे काय ? मलिन यांच्या बूद्धिमापन चाचणीचे वर्णन करा.
- ४) बेल यांच्या समायोजन चाचणी संदर्भात समायोजन चाचणी संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा.

४. टीप लिहा (कोणतेही चार) :

२०

- 1) SAT
- 2) NEO-PI-R
- 3) बेसरेट व हिटरेट संकल्पना
- 4) EPPS
- 5) HSPQ
- 6) STAI.

[4008] – 203

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP 203 : Research Methodology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*

1. Answer in **500** words (**any one** out of **two**) : **20**
 - a) What is sampling ? Differentiate probability and non-probability sampling methods with its main types.
 - b) Discuss fully the main points to be considered in outlining a research proposal.
2. Answer in **500** words (**any one** out of **two**) : **20**
 - a) Describe psychological scaling with reference to Thurstone type scales and Likert type scales.
 - b) Explain between Groups Design in detail.
3. Answer **each** in **250** words (**any two** out of **four**) : **20**
 - a) Describe survey research designs.
 - b) What is meant by factorial design. Discuss its advantages and disadvantages.
 - c) Critically evaluate Quasi Experimental Design.
 - d) What is meant by Factor Analysis ? Explain with examples.
4. Short note in **100** words. (**any four** out of **six**) : **20**
 - a) Variables
 - b) Repeated Measures Design
 - c) Multiple Regression
 - d) Cohort design
 - e) Observation
 - f) Time series design.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण.

१. पाचशे शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : २०
 अ) नमुनाचयन म्हणजे काय ? संभाव्यता व असंभाव्यता नमुनाचयन पद्धतीतील भेद प्रकारासह स्पष्ट करा.
 ब) संशोधन अहवाल तयार करताना विचारात घेतल्या जाणाऱ्या मुद्द्यांची सविस्तर चर्चा करा.
२. पाचशे शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : २०
 अ) थर्स्टन व लायकर्ट यांच्या अनुमापन पद्धतीद्वारे मानसशास्त्रीय अनुमापनांचे वर्णन करा.
 ब) आंतरसमूह संशोधन आखणी सविस्तर विशद करा.
३. दोनशे पन्नास शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही दोन) : २०
 अ) सर्वेक्षण संशोधन आखणी प्रकारांचे वर्णन करा.
 ब) घटकानुसारी आखणीचा अर्थ स्पष्ट करा व तिच्या गुणदोषांची चर्चा करा.
 क) प्रयोगसदृश प्रायोगिक आखणीचे सूक्ष्म मूल्यमापन करा.
 ड) घटक विश्लेषणाचा अर्थ सोदाहरण स्पष्ट करा.
४. शंभर शब्दात टीप लिहा (कोणतेही चार) : २०
 अ) परिवर्तके (चले)
 ब) पुनरावृत्त मापन आखणी
 क) बहुविध समाश्रयन
 ड) समूहप्रभाव आखणी
 इ) निरीक्षण
 फ) कालमाला आखणी.

[4008] – 302

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
Clinical Psychology (Group – A) (Optional)
EP – 310 : Psychopathology – I
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Note : i) All questions are compulsory.
ii) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Discuss in detail psychoanalytic paradigm according to Sigmund Freud in relation to psychopathology.
 - 2) What is generalized anxiety disorder ? Explain various causal factors of generalized anxiety disorder.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Explain the clinical picture of schizophrenia and its various types.
 - 2) What is suicide ? Describe in detail the factors associated with suicide.
3. Answer **any two** in **250** words : **20**
 - 1) Explain in brief the multiaxial classification of DSM-IV-TR.
 - 2) Discuss various types of somatoform disorders.
 - 3) Discuss the role of interpersonal therapy in schizophrenia.
 - 4) Explain the causal factors in bipolar disorders.
4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
 - 1) Basics of humanistic perspective
 - 2) Dissociative Amnesia
 - 3) Delusional disorders
 - 4) Eating disorders
 - 5) Diathesis-stress model
 - 6) Ulcer.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना:** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दात लिहा : २०
- १) सिगमंड फ्राईडच्या मतानुसार मनोविश्लेषणात्मक दृष्टिकोनाचा मनोविकृतीशास्त्राशी असलेल्या संबंधाची सविस्तर चर्चा करा.
- २) सामान्यीकृत चिंता विकृती म्हणजे काय ? सामान्यीकृत चिंता विकृतीची विविध कारणे विशद करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दात लिहा : २०
- १) छिन्नमनस्कतेचे चिकित्सालयीन चित्र स्पष्ट करून त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- २) आत्महत्या म्हणजे काय ? आत्महत्येशी संबंधीत असलेल्या कारणांचे सविस्तर वर्णन करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सुमारे २५० शब्दांत लिहा : २०
- १) डी.एस्.एम्. -IV-TR बहुअस वर्गीकरणाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- २) कायिक विकृतीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- ३) छिन्नमनस्कता विकृतीमध्ये आंतरवैयक्तिक उपचार पद्धतीच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- ४) द्विध्रुवीय विकृतीची कारणीक घटक विशद करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर सुमारे १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
- १) मानवतावादी विचारप्रवाहाचा मूलाधार
- २) वियोजित स्मृतीलोप
- ३) भ्रांती (विभ्रमी) विकृती
- ४) सुधा (खाण्याशी संबंधीत) विकृती
- ५) रोगप्रवणता-ताण प्रारूप
- ६) जठरव्रण (अल्सर).

[4008] – 303

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
Clinical Psychology (Group – A)
EP 311 : Psychodiagnostics & Community Mental Health
(Optional)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) What is Psychodiagnostics ? Discuss in detail SCID system with reference to DSM IV-TR classification system.
 - 2) Discuss in detail the uses of self report inventories by emphasizing merits and demerits.

2. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) What is Mental Health ? Explain Carl Roger's contribution to Mental Health.
 - 2) What is Psycho-onchology ? Discuss in detail the role of Psycho-onchology in cancer prevention.

3. Answer **any two** of the following in **250** words. **20**
 - 1) Explain complex formation according to Jung.
 - 2) Discuss any two tests of cognitive functions.
 - 3) Explain tests for special population.
 - 4) Discuss the role of community psychologists in preventing social deviant behaviour.

4. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words **each**. **20**
 - 1) Experimental neurosis
 - 2) Bender Gestalt test.
 - 3) TAT.
 - 4) Breast-self examination.
 - 5) Neurotransmitters.
 - 6) CPI.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना:** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे.

- I. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : 20
- 1) मनोनिदानशास्त्र म्हणजे काय ? डि. एस. एम. IV. TR च्या अनुशंगाने SCID प्रणालाची सविस्तर चर्चा करा.
 - 2) स्व वृत्त शोधीकेचे त्याच्या फायदे आणि मर्यादेचा विचार करून त्यांच्या उपयोगांची सविस्तर चर्चा करा.
- II. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : 20
- 1) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय ? 'कार्ल रॉजर्स' याचे मानसिक आरोग्या साठी असलेले योगदान स्पष्ट करा.
 - 2) कर्करोगांशी संदर्भात मानसशास्त्र म्हणजे काय ? कर्करोगांशी संदर्भात मानसशास्त्राशी कर्करोग प्रतिबंधासंदर्भातील भूमिकेची सविस्तर चर्चा करा.
- III. खालीलपैकी दोन प्रश्नाची उत्तरे 250 शब्दात लिहा : 20
- 1) युंगने सांगितलेल्या गडंची निर्मिती कशी होते ते स्पष्ट करा.
 - 2) बोधनीक कार्यविषयक कोणत्याही दोन चाचण्या स्पष्ट करा.
 - 3) विशेष समग्राविषयक चाचण्या स्पष्ट करा.
 - 4) सामाजिक विपथगामी (विचलीत) वर्तनाच्या प्रतिबंधासंदर्भात सामूहिक मानसशास्त्रज्ञाच्या भूमिकेची सविस्तर चर्चा करा.
- IV. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर सुमारे 100 शब्दात टिपा लिहा. 20
- 1) प्रायोगिक नसविकृती
 - 2) बेंडर गेस्टॉल्ट चाचणी
 - 3) TAT
 - 4) स्व-स्तन परीक्षण
 - 5) मज्जापेशी संप्रेषक द्रव्ये
 - 6) CPI.

[4008] – 306

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) (Counselling Psychology)
EP-330 : Counselling Process (Gr.-C) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Discuss characteristics of effective Counsellor.
 - 2) Discuss Counsellors action that impede communication.

2. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Explain various concept in design and implementation of action plans.
 - 2) Describe questionnaire and interview as a techniques for human assessment.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
 - 1) What are principles of record keeping ?
 - 2) What are guidelines for construction confrontation ?
 - 3) Discuss the guidelines for ending counselling experience in a positive way.
 - 4) What are components of effective assessment ?

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
 - 1) Training of Counsellor
 - 2) Empathys
 - 3) Action plan
 - 4) Personality tests
 - 5) Immediacy
 - 6) Intake interviews.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : 20
 - 1) प्रभावी समुपदेशकाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - 2) संप्रेषणात अडथळा आणणाऱ्या समुपदेशकाच्या कृतींची चर्चा करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : 20
 - 1) कृती नियोजनाची आखणी व अंमलबजावणी यातील विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) मानवी मूल्यनिर्धारणाची तंत्रे म्हणून मुलाखत व प्रश्नावलीचे वर्णन करा.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दात लिहा : 20
 - 1) नोंदी ठेवण्यातील तत्त्वे सांगा.
 - 2) रचनात्मक संमुखीकरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे सांगा.
 - 4) सकारात्मक पद्धतीने समुपदेशनाचा शेवट करण्याबाबतच्या मार्गदर्शक तत्त्वाची चर्चा करा.
 - 5) प्रभावी मूल्यनिर्धारणातील घटक सांगा.
4. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : 20
 - 1) समुपदेशकाचे प्रशिक्षण
 - 2) तद्अनुभूती
 - 3) कृती-आराखडा
 - 4) व्यक्तिमत्व चाचणी
 - 5) तात्कालिकता
 - 6) प्रवेश मुलाखत (पहिली मुलाखत).

[4008] – 401

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP 401 : Motivation and Emotion (Compulsory)
(2008 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Explain various approaches to study motivation and emotion.
 - 2) What is emotional intelligence ? Discuss in detail components of emotional intelligence.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
 - 1) Discuss in detail McClelland's hierarchy of motivation.
 - 2) Discuss in detail mechanisms of hunger and thirst.
3. Answer **any two** in **250** words : **20**
 - 1) Explain components of motivation and emotion.
 - 2) Describe immune system's role's in emotion.
 - 3) Explain mechanisms of sleep.
 - 4) Explain Fredrikson's Broden's theory of positive emotion and optimism.
4. Write short notes on **any four** in **100** words : **20**
 - 1) James Lange theory of emotion.
 - 2) Autonomic nervous system.
 - 3) Aggression
 - 4) Coping
 - 5) State and trait model of anger
 - 6) Psychophysiological measures.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना: i) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : 20
- 1) प्रेरणा आणि भावना यांच्या अभ्यासविषयक विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
2) भावनिक बुद्धीमत्ता म्हणजे काय ? भावनिक बुद्धीमत्तेच्या घटकांची सविस्तर चर्चा करा.
2. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : 20
- 1) मेकॅलीलॅन्ड यांनी सांगितलेल्या संपादन प्रेरणेची (hack) सविस्तर चर्चा करा.
2) भुक व तहान प्रेरणांच्या यंत्रणांची सविस्तर चर्चा करा.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा : 20
- 1) प्रेरणा व भावनेचे घटक स्पष्ट करा.
2) रोगप्रतिकारक यंत्रणेच्या भावनेतील भूमीकेचे वर्णन करा.
3) निद्रा यंत्रणा स्पष्ट करा.
4) फेडीक्सन ब्रॉडनयांची धनात्मक भावना व आशावाद विषयक सिद्धान्त स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही चारावर 100 शब्दांत टीपा लिहा. 20
- 1) भावनेविषयक जेम्स लॅन्जयांचा सिद्धान्त
2) स्वायत्त नससंस्था
3) आक्रमकता
4) साधक वर्तन (Coping)
5) क्रोधाचे स्वभाव व गुण प्रारूप
6) मानसजैवीक मापके.

[4008] – 402

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) Clinical Psychology Specialization (2008 Pattern)
EP – 410 : Psychopathology – II Gr. – A

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) What are sexual dysfunctions ? How are they treated ?
 - 2) What is Mental Retardation ? Explain the etiology of Mental Retardation.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) What are substance abuse disorders ? Describe the symptoms in the abuse of hallucinogens.
 - 2) What are adjustment disorders ? Describe the clinical picture in adjustment disorder caused by unemployment, bereavement and divorce.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
 - 1) Describe the symptoms of 'Cluster A' personality disorders.
 - 2) What is intermittent explosive disorder.
 - 3) Describe the DSM IV TR criteria for Autistic disorder.
 - 4) Write a note on the treatment for caregivers of Alzeimers patients.
4. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words **each** : **20**
 - 1) Conduct disorder
 - 2) Epilepsy
 - 3) Kleptomania
 - 4) Relapse prevention programmes for substance abuse disorders
 - 5) Fetishism
 - 6) Pathological Gambling.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना:** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- १) लैंगिक दोष म्हणजे काय ? त्यावर उपचार कसे केले जातात ?
 २) मतिमंदत्व म्हणजे काय ? मतिमंदत्वातील कारण मीमांसेची सविस्तर चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- १) मादक पदार्थ अवलंबन विकृती म्हणजे काय ? संवेदन भ्रमकारक पदार्थांचा अवलंब करणाऱ्या रूग्णांच्या लक्षणांचे वर्णन करा.
 २) समायोजन विकृती म्हणजे काय ? बेरोजगारी, शोककाळ व घटस्फोट यामुळे झालेल्या समायोजन विकृतीतील चिकित्सात्मक चित्र स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दांत लिहा : २०
- १) समूह 'अ' व्यक्तिमत्व विकृतीतील लक्षणांचे वर्णन करा.
 २) आकस्मिक विस्फोटक वर्तन विकृती म्हणजे काय ?
 ३) आत्मगुंजन विकृतीविषयक डी.एस.एम. ४ टी.आर. निदानात्मक निकष स्पष्ट करा.
 ४) अलझायमर विकृतीच्या रूग्णांना सेवा पुरवणाऱ्यांसाठी कोणती उपचार पद्धती वापरली जाते यावर टीप लिहा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर सुमारे १०० शब्दांत टिपा लिहा : २०
- १) आचार विज्ञान विकृती
 २) अपसमार
 ३) चौर्य उन्माद (क्लेप्टोमॅनिया)
 ४) व्यसनाधीनते साठी पुनरुद्भव प्रतिबंध योजना
 ५) फेटिशिझम (प्रतीक काम आसक्ती)
 ६) विकृत जुगार.

[4008] – 403

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
Optional – Clinical Psychology Specialization
(2008 Pattern)
EP 411 : Psychotherapies (Gr. – A)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B : a) All questions are compulsory.
b) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) What is Psychotherapy ? Discuss in detail various psychotherapeutic procedures.
 - 2) Discuss in detail Eastern therapies.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Define Behaviour therapy. Discuss in detail systematic Desensitization as a technique of Behaviour therapy.
 - 2) Discuss in detail Humanistic therapy/Client centered therapy.
3. Answer **any two** in **250** words : **20**
 - 1) Explain in brief the three ego states.
 - 2) Discuss in detail contingency management
 - 3) List the irrational beliefs given by Albert Ellis.
 - 4) Explain multimodal therapy by Lazarus.
4. Write short notes on **any four** in **100** words each : **20**
 - 1) Transference
 - 2) Thought stopping
 - 3) Logotherapy
 - 4) Modelling
 - 5) Cognitive restructuring
 - 6) Family therapy.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 500 शब्दात लिहा. 20
 - 1) मानसोपचार म्हणजे काय ? विविध मानसोपचार पद्धती/तत्वांची सविस्तर चर्चा करा.
 - 2) पौर्वात्य (Eastern) उपचारपद्धतींची सविस्तर चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 500 शब्दात लिहा. 20
 - 1) वर्तनीक उपचार पद्धती म्हणजे काय ? वर्तनीक उपचारपद्धतीचे एक तंत्र म्हणून पद्धतशीर आवेदनशीलनाची सविस्तर चर्चा करा.
 - 2) रुग्ण/व्यक्ती केंद्रित उपचार पद्धतीची सविस्तर चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सुमारे 250 शब्दात लिहा. 20
 - 1) अहमूच्या तीन घटकांची थोडक्यात स्पष्टीकरणे द्या.
 - 2) आनुशांगिकता व्यवस्थापनाची सविस्तर चर्चा करा.
 - 3) अल्बर्ट एलीस यांनी सांगितलेल्या अतार्कीक विचाराची यादी द्या.
 - 4) लॅझारस यांची बहुआयामी उपचार पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारंवर 100 शब्दात टीपा लिहा. 20
 - 1) भावांतरण
 - 2) विचार थांबविणे तंत्र
 - 3) लोगो उपचारपद्धती
 - 4) प्रतीरूप अनुसरण
 - 5) बोधनिक पुनर्रचना
 - 6) कुटुंब उपचारपद्धती.

[4008] – 404

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) (Industrial Psychology)
EP – 420 : Human Resource Management (Gr.B)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) What is knowledge management ? Describe the need and process of knowledge management in detail.
 - 2) Define training. Explain how will you assess the need for training in an organization.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
 - 1) Explain the relation between attitudes and job satisfaction. Describe the causes and consequences of job satisfaction.
 - 2) Explain the concept of HRD. Describe how principles of HRD can be used to enhance corporate excellence.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
 - 1) Explain buying, borrowing and building talent.
 - 2) Describe on-the-job and off-the-job training.
 - 3) Explain knowledge management architecture in detail.
 - 4) Elaborate the functions of HRD.
4. Write short note on **any four** in **100** words **each** : **20**
 - 1) HRD challenges in Indian scenario
 - 2) Measurement of job satisfaction
 - 3) Knowledge management deficits
 - 4) Career development and planning
 - 5) Equal employment opportunities
 - 6) Evaluation of training programme.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. कोणताही एक प्रश्न सोडवा (५०० शब्दांत) : २०
- १) ज्ञान व्यवस्थापन म्हणजे काय ? ज्ञान व्यवस्थापनाची गरज व प्रक्रिया सविस्तर वर्णन करा.
 २) प्रशिक्षणाची व्याख्या लिहा. एखाद्या संघटनेतील प्रशिक्षणाच्या गरजेचे मूल्यमापन तुम्ही कसे कराल ?
२. कोणताही एक प्रश्न सोडवा (५०० शब्दांत) : २०
- १) अभिवृत्ती आणि कार्य-समाधान यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा. कार्य-समाधानाची कारणे व परिणाम वर्णन करा.
 २) मानव्य संसाधन विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा. मानव्य संसाधन विकासाची तत्त्वे कंपनीची उत्कृष्टता वाढविण्यासाठी कशी वापरता येतील याचे वर्णन करा.
३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २५० शब्दांत) : २०
- १) विशिष्ट क्षमता विकत घेणे, उधार घेणे आणि उभारणे स्पष्ट करा.
 २) कामावरील आणि कामाबाहेरील प्रशिक्षणाचे वर्णन करा.
 ३) ज्ञान-व्यवस्थापनाचे स्थापत्यशास्त्र स्पष्ट करा.
 ४) मानव्य संसाधन विकासाची कार्ये सविस्तर लिहा.
४. कोणत्याही चारांवर संक्षिप्त टीपा लिहा (प्रत्येकी १०० शब्दांत) : २०
- १) भारतीय संदर्भात मानव्य संसाधन विकासाची आव्हाने
 २) कार्य-समाधानाचे मापन
 ३) ज्ञान-व्यवस्थापनातील कमतस्ता
 ४) करीअर विकास व नियोजन
 ५) समान रोजगार संघी
 ६) प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे मूल्यमापन.

[4008] – 405

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (2008 Pattern)
EP421 : Organizational Development
Optional (Industrial Psychology) (Gr.B.)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) All questions carry equal marks.

1. Answer **any one** in **500** words each. **20**
 - 1) Define and explain Organizational Development. What are the basic values and assumptions of organizational development ?
 - 2) What are the forces of change ? Explain the various approaches to managing organizational change.
2. Answer **any one** in **500** words each. **20**
 - 1) How does action research help in Organizational Development intervention process ? Explain with suitable sketches.
 - 2) Discuss what is meant by organizational development intervention. Explain organizational development interventions aimed at improving inter group relations.
3. Answer **any two** in **250** words each. **20**
 - 1) Discuss the important contributions made by the pioneers of laboratory training stem.
 - 2) What is planned change ? Explain the models of planned change.
 - 3) Explain the meaning and importance of parallel learning structure, in Organizational Development Process.
 - 4) Evaluate team building as an intervention technique.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words each.

20

- 1) Survey research and feedback stem.
- 2) Overcoming resistance to change.
- 3) Six-Box Organizational model of diagnosis.
- 4) Quality circles.
- 5) Need for Organizational Development intervention.
- 6) Organizational Development Beliefs.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) उजवीकडील अंक एकूण गुण दर्शवितात.
 ४) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. कोणत्याही एका प्रश्नांचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

- १) संघटना विकासाची व्याख्या सांगून स्पष्ट करा. संघटना विकासाची मुलभूत मूल्ये आणि गृहीत तत्त्वे कोणती ?
- २) बदलचे प्रभावकारी घटक कोणते ? संघटना बदलाचे व्यवस्थापन करण्याचे विविध पद्धती /मार्ग स्पष्ट करा.

२. कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

- १) संघटना विकासाच्या आंतरनिरसन प्रक्रियेत कृती संशोधनाची कशी मदत घेते ? सुयोग्य रेखाटनाद्वारे स्पष्ट करा.
- २) संघटना विकासाचे आंतरनिरसन म्हणजे काय ? आंतरसामूहिक संबंध सुधारण्यासाठी वापरले जाणारे संघटना विकास आंतरनिरसन स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. २०
- १) प्रयोग शालेय प्रशिक्षण शाखेत अग्रेसर मानल्या जाणाऱ्यांचे महत्वाचे योगदान कोणते याची चर्चा करा.
 - २) नियोजित बदल म्हणजे काय ? नियोजित बदलची प्रारूपे स्पष्ट करा.
 - ३) समांतर अध्ययन संरचना म्हणजे काय हे सांगून तिचे संघटनाविकास प्रक्रियेतील महत्व स्पष्ट करा.
 - ४) आंतरनिरसन तंत्र म्हणून संघ बांधणीचे मूल्यमापन करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
- १) सर्वेक्षण संशोधन आणि प्रतिभरण शाखा.
 - २) बदलल होणाऱ्या विरोधावर मात करणे.
 - ३) निदानाचे “सिक्स बॉक्स ऑर्गनायझेशनल मॉडेल”.
 - ४) गुणवत्ता मंडले.
 - ५) संघटना विकास – आंतरनिरसनाची गरज.
 - ६) संघटना विकासविषयक समजूती.